

Nr 121

Av herr Fröding, om höjning av dagarvodet till nämndeman vid häradsrätt, ägodelningsrätt och expropriationsdomstol.

Enligt gällande bestämmelser (k. k. 30 april 1953 ang. dagarvode samt resekostnadsersättning och traktamente för nämndemän) äger nämndeman att vid ting och särskilt sammanträde med häradsrätt åtnjuta förutom resekostnadsersättning och traktamente ett dagarvode å 20 kronor för varje förrättningsdag inberäknat resdag. Enahanda rätt tillkommer ägodelningsnämndeman vid ägodelningsrättens sammanträde samt nämndeman, ägodelningsnämndeman och vattenrättsnämndeman för tjänstgöring vid domsagas expropriationsdomstol ävensom för sådan undersökning som avses i 28 § lagen om expropriation.

Detta dagarvode beslutades vid 1953 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln (punkt 20 s. 27—29) gjorda framställning. Propositionen upptog bl. a. följande:

Departementschefen har funnit övervägande skäl tala för att nämndemännen nu bör erhålla rätt till särskild ersättning för nämndemansuppdragets fullgörande utöver resekostnads- och traktamentsersättning. Den särskilda ersättningen anses böra bestämmas så, att den icke förändrar nämndemansuppdragets karaktär av heders- och förtroendeuppdrag. Med utgångspunkt härifrån föreslås följande. Gottgörelsen skall utgå i form av ett arvode för varje sammanträdesdag. Dagarvodets storlek bör avvägas så, att arvodet står i rimligt förhållande till den arbetsinkomst vederbörande i allmänhet går miste om genom uppdragets fullgörande. Viss hänsyn bör även tagas till storleken av den ersättning som utgår till nämndemännen i städer med rådhusrätt. Denna varierar mellan 12 och 30 kronor per dag. Medeltalet kan sägas utgöra omkring 20 kronor per dag. Sistnämnda belopp anser departementschefen med beaktande av samtliga på frågan inverkan omständigheter vara lämpligt avvägt arvode till nämndemännen vid häradsrätterna.

Kungl. Maj:ts förslag tillstyrktes av vederbörande utskott (statsutskottets utlåtande nr 2) och vann riksdagens bifall.

Sedan Kungl. Maj:t motiverade sitt ovan upptagna förslag, ha ett stort antal av våra rådhusrättsstäder med hänsyn till den fortgående lönehöjningen företagit eller förberett en uppjustering av sina nämndemäns dagarvoden. Dessa dagarvoden torde sålunda i fortsättningen komma att ligga vid ett belopp av omkring 30 kronor för dag. Med hänsyn härtill synes det befogat, att även dagarvodet för nämndemän vid häradsrätt, ägodelningsrätt och expropriationsdomstol höjes till sistnämnda belopp.

Som ytterligare jämförelse må nämnas dels att enligt lag den 13 mars 1953

må vittne, till vilket ersättning skall utgå av allmänna medel, tillerkännas förutom viss gottgörelse för resekostnad och uppehälle, jämväl ersättning för tidsspillan med högst 30 kronor om dagen samt dels att dagarvodet till vattenrättsnämndeman sedan den 1 juli 1949 utgår med 30 kronor för dag.

Att den här ovan ifrågasatta höjningen snarast företages synes högst angeläget med hänsyn till nämndemansrekryteringen på landet. Det förhåller sig nämligen tyvärr så, att tim-, dag- eller ackordsavlönade personer mycket sällan kunna förmås att acceptera ett nämndemannauppdrag, uppenbarligen enär det nuvarande dagarvodet som regel avsevärt understiger den förlorade dagsinkomsten. Ur allmänt demokratisk synpunkt synes detta beklagliga förhållande böra rättas till.

Man har från bl. a. häradsnämndernas sida och icke utan ett visst skäl velat ifrågasätta skäligheten av att den mot nämndemännens dagarvodé svarande ersättningen av allmänna medel till vittnena för tidsspillan skall vara maximerad till ett avsevärt högre belopp än dagarvodet till nämndemännen. Ett vittne inkallas till rätten kanske en gång i sitt liv oftast för ett kortare förhör, under det att nämndemännen få sätta till åtskilliga dagar per år och ofta med dagslånga sammanträden för sitt uppdrag.

Likaså torde det även med ett visst fog kunna ifrågasättas, varför dagarvodet till vattenrättsnämndemännen skall vara högre än till nämndemän vid häradsrätt, ägodelningsrätt och expropriationsdomstol. Alla dessa nämndemannakategorier torde väl fullgöra ett lika ansvarsfullt domaruppdrag.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen ville för sin del besluta en höjning fr. o. m. den 1 juli 1956 av dagarvodet till nämndeman vid häradsrätt, ägodelningsrätt och expropriationsdomstol från nuvarande tjugو till trettio kronor samt medgiva härav föranledd höjning av det för Häradsrätterna, Ersättning till nämndemän, i årets statsverksproposition bil. 4, punkt 10 äskade anslaget.

Stockholm den 23 januari 1956

Nils G. Fröding